

KHÉO TAY NGHỀ, ĐẤT LỀ KẼ CHỢ

Người Hà Nội đang tìm về điểm xuất phát của mình ở chính cái tên "Hà Nội ba mươi sáu phố phường". Buôn có bạn, bán có phường. Ba mươi sáu phố phường xưa chính là nơi tụ hội của người Kẻ Chợ có cùng một nghề nghiệp, một năng khiếu làm ăn. Vào thế kỷ 17 - 18, các phường nghề phát triển khá nhanh, nhất là các nghề thủ công mỹ nghệ. Triều đình Lê - Trịnh muốn tu bổ hoàng thành đã tuyển mộ những người thợ tài hoa khắp đất nước về Thăng Long, họ ở lại sinh sống và hành nghề trên các phường phố: thợ kim hoàn phố Hàng Bạc, thợ Khảm phố Hàng Khay, thợ thêu phố Hàng Trống... Cùng với những phường thợ là sự ra đời của các sản phẩm, có những phố bán riêng từng thứ: Hàng Đào bán tơ lụa. Bát Sứ bán đồ sành sứ... làm cho Hà Nội sáng rực trăm màu: phố Hàng Đồng lấp lánh ánh vàng, phố Hàng Tranh màu sắc vui tươi sặc sỡ...

Bàn tay vàng của người Kẻ Chợ được khẳng định bằng câu ngạn ngữ:

*Ngát thơm hoa sói, hoa nhài
Khôn khéo thợ thầy Kẻ Chợ*

Một số nghề có tên tuổi nổi tiếng tồn tại đến ngày nay. Nghề gốm Bát Tràng có từ thời Lý. Nghề làm giấy đỏ vùng Bưởi xưa là sản phẩm riêng của đất kinh kỳ cung cấp giấy cho cả nước, nay vẫn là đặc sản có tính nghệ thuật của Hà Nội dùng để in tranh tết, in truyện Kiều. Hàng dệt tơ tằm vùng Bưởi (Trích Sài, Bái Ân, Yên Thái, Nghĩa Đô) nổi tiếng ngay từ buổi đầu xây dựng Thăng Long.

Thế kỷ 17 định hình những trung tâm dệt lớn: Nghi Tàm, Thụy Chương, Làng Bùng, Vạn Phúc, La Khê, La Cả, Đại Mỗ...

góp phần làm nên sự phồn vinh của Kẻ Chợ và bán hàng dệt cho các lái buôn phương Tây. Lê Quý Đôn khẳng định đất nước ta thuộc xứ nóng, nuôi tằm nhiều hơn xứ khác, một năm 8 lứa, tổ tiên ta tìm ra 8 loại tằm, mỗi loại thích nghi với khí hậu một số tháng nhất định. Vùng Tam Giang có nhiều bãi trồng dâu rất tốt, dân lại có tài dệt lụa, chỗi, lĩnh... Nhân dân Kẻ Chợ ca tụng sự phong lưu, thành thạo của nghề tằm tang:

*Làm ra đủ các thứ hàng
Hàng đơn, hàng kép dọc ngang tinh tường
Lướt, là, lĩnh, lụa, khuyển, lương
Quế, vắn, gấm, vóc, bằng, sa, kỳ, cầu*

Nghề thêu phát triển từ đời Lý đến nay còn làm mặt hàng xuất khẩu quan trọng. Nghề kim hoàn, đúc đồng, chạm khắc, đan lát, mây tre... ngày nay đang có nhiều mặt hàng được bạn bè thế giới ưa chuộng.

Những nghề được truyền từ nhiều đời, được luyện từ tấm bé ấy đã tạo ra một nền kinh tế phồn vinh làm nên cuộc sống no đủ của người Hà Nội, hình thành nếp sống người Hà Nội thanh lịch trong cách ăn chơi, giao tiếp. Các món ăn Kẻ Chợ cũng trở thành những nghề truyền thống với những cái tên chẳng phai mờ: bún sen Tứ Kỳ, bún Phú Đô, bánh cuốn Thanh Trì, gạo dự Mễ Trì, giò chả Ước Lễ, cốm Vòng, bánh cốm Hàng Than...